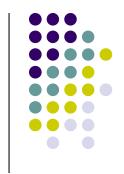
Tiskárny

Hardware

Rychlost tisku

- PPM pages per minut rychlost tisku udávaná v počtu vytištěných stránek za minutu. U moderních tiskáren je rychlost tisku konstantní a nezáleží na pokrytí papíru (prázdné listy lezou z tiskárny stejně rychle jako plně potištěné)
- U starších tiskáren se udával počet řádků nebo počet znaků za sekundu, minutu a doba tisku jedné stránky byla proměnlivá podle toho, jak hodně byla pokrytá

Formát

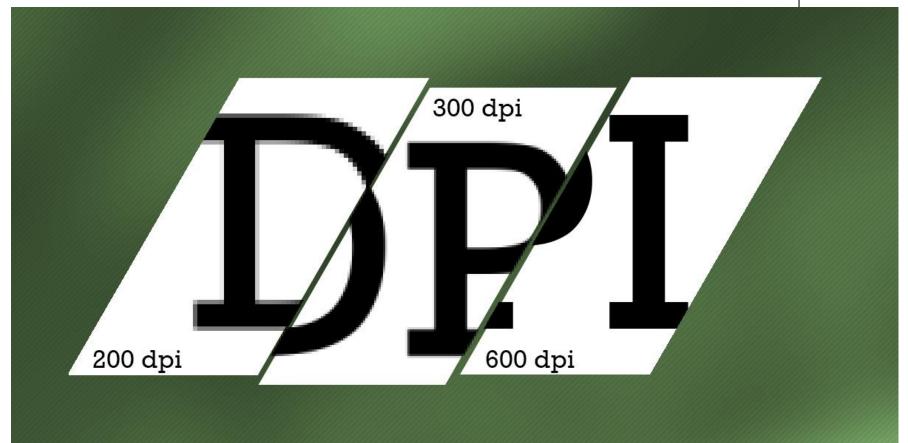
- Šířka papíru, na který se provádí tisk
- Nejčastěji A4, ale existují i velkoformátové tiskárny (A3 A1) nebo naopak malé tiskárny (pokladny, účtenky, jízdenky, pořadové lístky v čekárně)

Rozlišení

- DPI dots per inch rozlišení tisku udávané v počtech rozlišitelných bodu na jeden palec
- 1 palec = 25,4 mm
- Rozlišení 100 DPI tedy odpovídá přibližně 4 body / milimetr
- Inkoustové tiskárny mají rozlišení až 4800 DPI 190 bodů/milimetr
- Laserové tiskárny dnes mívají rozlišení 1200 DPI 50 bodů/milimetr

Technologie tisku

- Jehličková
- Inkoustová
- Termální
- Laserová

Možnost barevného tisku

 Jednotlivé technologie tisku se mezi sebou významně liší v možnostech a kvalitě barevného tisku

Způsob připojení

- kvůli tiskárnám kdysi vznikl paralelní port (LPT), který dnes již nepoužíváme
- Všechny moderní tiskárny komunikují přes USB
- Bezdrátová komunikace WiFi, Bluetooth
- Síťová tiskárna může jí sdílet více počítačů

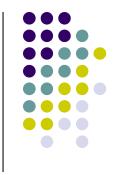
Životnost

- obvykle se udává životnost jednotlivých částí, např. válce a hlavy. U
  dražších profesionálních tiskáren se počítá s průběžnými výměnami
  opotřebovaných komponent
- U běžných domácích a kancelářských tiskáren se výměny jednotlivých dílů nebo opravy nevyplatí
- Průměrná domácí tiskárna má životnost 30000 stránek

Zatížitelnost

- udává se maximální počet stran za měsíc
- při překročení se může významně zvýšit poruchovost a zkrátit životnost
- Levné domácí tiskárny mohou mít zatížitelnost pouze 1500 stran/měsíc
- Servis umí zjistit diagnostickými nástroji celkový počet vytištěných stran a může zamítnout reklamaci porouchané přetěžované tiskárny v záruční době

Základní parametry

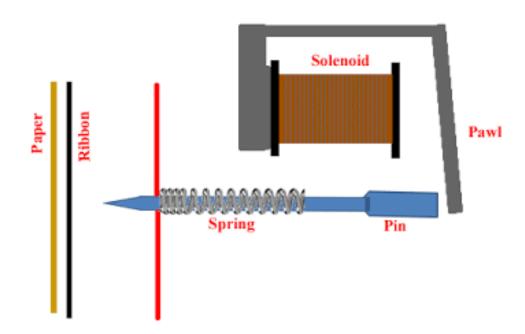

- Náklady na tisk jedné stránky
  - Žádná tiskárna netiskne zadarmo
  - Tento důležitý parametr výrobci obvykle neudávají
  - Lze zjistit z recenzí nebo zkušeností uživatelů
  - Přibližně lze vypočítat z poměru ceny toneru či inkoustové náplně a její životnosti (počtu vytištěných stran)
  - Náklady na tisk jedné stránky lze snížit použitím neoriginálních inkoustů a tonerů obvykle na 0,1 – 0,2 Kč/str.
  - Náklady na tisk jedné stránky jsou různé, podle toho, jak hodně je pokrytá
  - Životnost tonerů a inkoustových náplní se obvykle udává v počtu vytištěných stránek s pokrytím 5%
  - Tisk obrázků, grafů, vyplněných ploch je dražší než tisk prostého textů
  - Náklady na tisk fotografií jsou výrazně vyšší
  - Plně pokrytá barevná stránka A4 může vyjít na 30 Kč
  - Do nákladů na tisk je třeba připočítat i cenu papíru (běžný list A4 0,15 Kč, kvalitní
    papír pro tisk barevných fotografií A4 až 10 Kč)

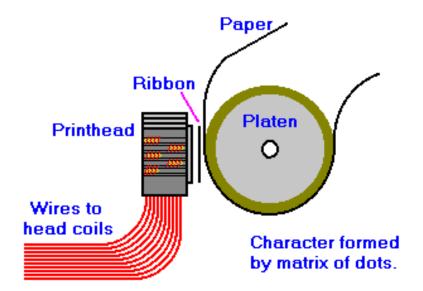

- U jehličkové tiskárny se k tisku využívá tisková hlava, která obsahuje sadu pod sebou umístěných jehliček
- Jehličky jsou připojeny k elektromagnetům, které je při tisku vystřelují proti barvící pásce
- Barvící páska dopadne v daném místě na papír, kde způsobí malý barevný bod (otisk)
- Tisk je impaktní (dotykový, úderový)

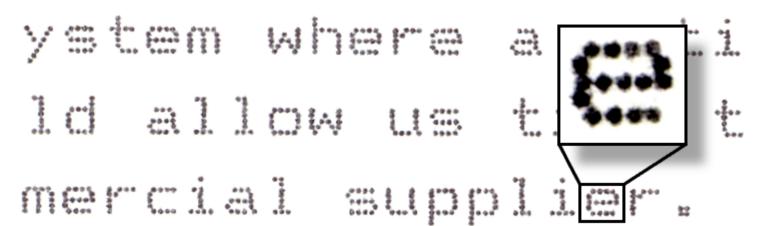

- Základním parametrem je počet jehliček
- Rozlišení 60 100 DPI
- Čím více jehliček, tím kvalitnější a rychlejší je tisk
- Vyráběny byly
  - Jednojehličkové, dvoujehličkové tiskárny (velmi velmi pomalé, dříve konstruované i doma v amatérských podmínkách)
  - 7-jehličkové používané dnes v pokladnách
  - 9-jehličkové nejběžnější pro domácí použití (zejména v 90. letech minulého století)
  - 24-jehličkové rychlé a tisk je poměrně kvalitní

- Nevýhody
- Hlučnost
- Nízká rychlost
- Nízká kvalita tisku (barva kolísá vlivem opotřebení pásky, velikost bodů je velká, rozlišení nízké)
- Barevný tisk možný jen s použitím vícebarevné pásky
- Výhody
- Nízké provozní náklady barvící páska je levná a vydrží velmi dlouho
- Nezáleží, jaký papír použijete. Tisk vypadá stejně na křídovém, chlupatém, lesklém, hrubém, hladkém papíře.... Ze všech typů tiskáren je nejméně závislá na kvalitě papíru
- Obvyklé použití "nekonečného" perforovaného papíru /výhoda i nevýhoda/

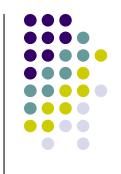

- http://www.youtube.com/watch?v=qIEUrEVqDbo
- http://www.youtube.com/watch?v=lqA9ejBS9k4
- http://www.youtube.com/watch?v=LyNIxDNVRIM

Tepelné tiskárny

- Termotiskárny = Tepelné tiskárny
- Používají speciální papír, který působením tepla zčerná
- Na běžný papír tisknout nelze
- Pracují na podobném principu jako tiskárny jehličkové
- Jsou opět vybaveny tiskovou hlavu, která obsahuje sadu jehliček
- Jednotlivé jehličky jsou však na rozdíl od jehličkové tiskárny zahřáty na vyšší teplotu, která poté, co se jehlička přiblíží ke speciálnímu papíru citlivému na teplo, způsobí jeho ztmavnutí
- Tiskárna je nehlučná, nedochází k úplnému úderu jehličky do papíru
- Dnes se běžně používají v pokladnách, faxech, bankomatech
- Životnost vytištěného dokumentu je omezená časem vybledne
- Účtenku vytištěnou termotiskárnou je dobré si vyfotografovat, pokud má sloužit jako doklad při případné budoucí reklamaci, protože později může být nečitelná

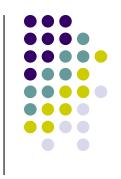
Tepelné tiskárny

Tepelné tiskárny

- Hlavní výhodou je to, že do tiskárny se doplňuje pouze papír (obvykle cívka s dlouhým pásem úzkého papíru)
- Není zde žádný toner, inkoust nebo barvící páska
- Doplnění papíru je snadné a rychlé, zvládne ho každá proškolená osoba – proto jsou vhodné pro použití v pokladnách supermarketů
- Náklady na tisk jsou poměrně nízké. Obvykle se zde netiskne na volné listy papíru, takže náklady na "tisk jedné stránky" nelze uvádět.
- Například 1 metr papírové pásky s šířkou 57 mm stojí zhruba 0,4 Kč
- Náklady na tisk 10 cm dlouhé účtenky jsou pak 0,04 Kč

Termotiskárny

- http://www.youtube.com/watch?v=oY2agPXjZpQ
- https://www.youtube.com/watch?v=TiKiT3q4rfc

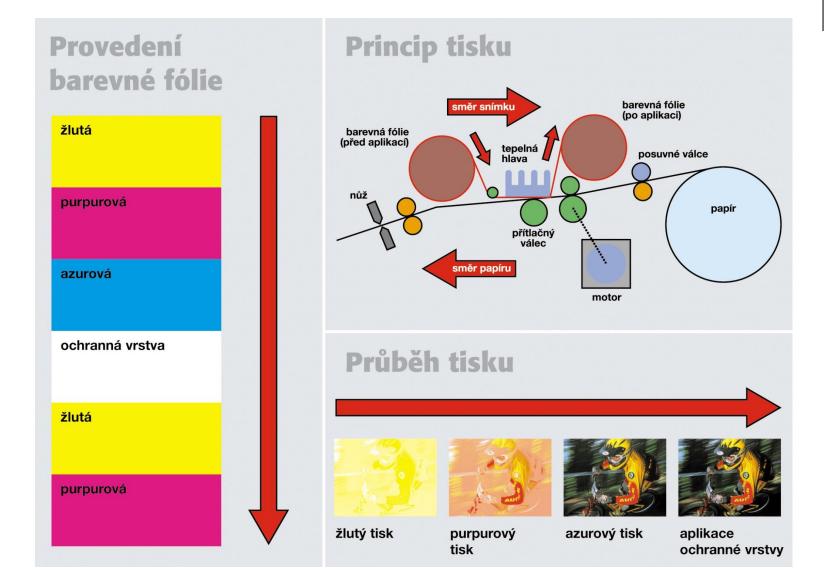
Termosublimační tiskárny

- Slouží k tisku barevných fotografií
- Pro tisk textu a černobílých dokumentů nejsou vhodné
- Tiskne se na speciální papír s barevnou fólií
- Z barvové fólie, na které je naneseno barvivo v pevném skupenství, se po ohřevu nepohyblivou tepelnou hlavou uvolní barvivo a v plynném skupenství přechází do povrchové vrstvy papíru, kde opět změní skupenství na pevné
- Papír je pevný a odolný, vyrobený jako speciální sendvič, který je schopen se teplem na lícní straně otevřít barvivu a po ochladnutí své póry opět zavřít a chránit tak barvivo před okolním prostředím.
- Fotografie je opatřena ochrannou povrchovou vrstvou, která zajistí delší životnost a chrání proti otiskům prstů.
- Nevýhodou vysoké cenové náklady tisku.
- S termosublimačními tiskárnami se dnes setkáváme především ve fotokioscích

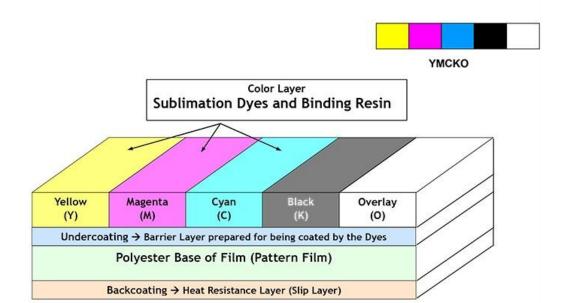

Termosublimační tisk

- Ribbon je tenká polyesterová fólie, nosič barviva připraveného difundovat do
  papíru v množství, které odpovídá teplotě tiskové hlavy (větší teplota = více
  barviva difunduje z ribbonu do papíru).
- Kromě barevných polí disponuje i čirým oddílem, který je zdrojem ochranné vrstvy. Aplikaci tohoto pole si můžeme představit jako použití ultra-tenké laminační fólie.
- Je tu ještě jedna funkce ochranné vrstvy: podle algoritmu její aplikace získáme fotografii lesklou, polomatnou nebo matnou.

Inkoustové tiskárny

- Inkoustová tiskárna tiskne pomocí kapiček inkoustu, který je vystřikován na papír
- Inkoust bývá umístěn v malé nádržce, jež se pohybuje společně s tiskovou hlavou
- Tisková hlava tryská z několika desítek mikroskopických trysek na papír miniaturní kapičky inkoustu - co kapka inkoustu, to jeden konkrétní tiskový bod
- Tisk je bezkontaktní (neimpaktní) nehlučný
- Existují různé metody inkoustového tisku lišící se mezi sebou způsobem vytlačení inkoustu

Inkoustové tiskárny Termální

- Tisková hlava obsahuje množství trysek s komůrkami, které se během tisku neustále zaplňují inkoustem
- Rychlým ohřevem vznikne v prostoru komůrky přetlak, který vystřelí kapičku z komůrky tryskou na potiskové médium
- Komůrka obsahuje topný mikroelement, na jehož povrchu začne vařit inkoust (zahřeje se na cca 200° C)
- Var zvýší objem inkoustu v komůrce a naroste tlak až na 10 MPa
- Kapka dopadá na papír rychlostí okolo 10m/s
- Po vypnutí proudu se topný element ochladí, objem inkoustu v komůrce se zmenší, vznikne podtlak a tím se nasaje ze zásobníku nový inkoust
- Tato technologie je také nazývána bubble-jet
- Inkoust musí mít speciální chemické vlastnosti a obsahovat ve vodě rozpustné barvivo, aby nezanášel hlavu
- Doplnění inkoustem s jinými chemickými vlastnostmi, než pro jaké je hlava konstruovaná způsobí její zničení

Inkoustové tiskárny Piezoelektrické

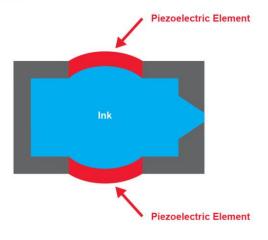

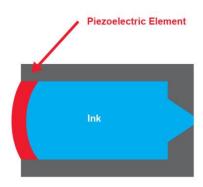
- Součástí tiskové hlavy je v tomto případě piezoelektrický krystal, fungující jako miniaturní pumpička vytlačující velkou rychlostí inkoust směrem k podložce
- Piezokrystal se při přivedení napětí deformuje a zmenší prostor komůrky, ze které je vystřelen inkoust
- Piezoelektrické hlavy jsou trvanlivé, a jsou podstatě dražší než hlavy pro termální inkoustový tisk
- U pizeoelektrického tisku lze přesně řídit velikost kapičky (stupněm deformace piezokrystalu)
- Mechanické vypuzování kapiček inkoustu funguje nezávisle na jeho chemickém složení, což je jedna z výhod této technologie
- Tato technologie je také nazývána ink-jet

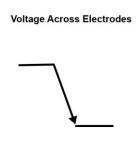
Inkoustové tiskárny Piezoelektrické

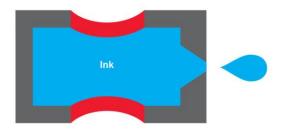
Ink Fill Action

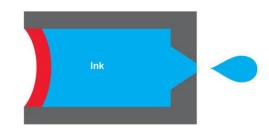

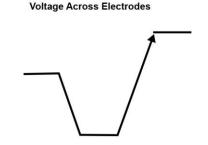

Propel Ink Droplet

Inkoustové tiskárny Barevný tisk

- K barevnému tisku se používá míchaní barev CMYK
- **C = Cyan** (modrozelená G+B) pohlcuje červenou
- M = Magenta (purpurová R+B) pohlcuje zelenou
- Y = Yellow (žlutá R+G) pohlcuje modrou část spektra
- K = blacK (černá) pohlcuje celé spektrum
- Směs tří barev C+M+Y by měla dát černou, ale protože nevznikne dokonalá černá, používá se samostatná černá barevná náplň
- Je důležité uvědomit si, že tisk probíhá na bílý papír a nanášením kapek barvy jas (odrazivost papíru) klesá
- Barvy se tedy nesčítají jako v aditivním RGB modelu, ale odečítají se od výchozí bílé
- Subtraktivní míchání barev mícháním od sebe barvy odčítáme, tedy omezujeme barevné spektrum, které se odráží od povrchu
- Čím více barvy, tím bude místo na papíru tmavší, protože odráží méně světla
- U aditivního modelu RGB na monitorech je to naopak čím větší hodnoty R, G,
   B tím je bod světlější

CMYK

- Před tiskem RGB obrázku je nutné ho převést do barevného prostoru (režimu) CMYK
- Ovšem jako není dokonalý model RGB, ani CMYK nepokrývá celou část barevného spektra, určitou část barevného spektra ted zařízení pracující ve CMYK není schopno zobrazit

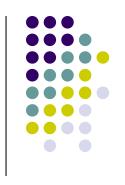

Šestibarevný tisk

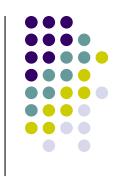
- Levné tiskárny mají jen 4 inkoustové náplně (cyan, magenta, yellow, black), ale kvalitnější tiskárny mívají víc zásobníků s různými barvami. Důsledkem je dokonalejší míchání barev, důležité pro fototisk
- CMYKLmLc umožňuje větší barevné spektrum
- Lm light magenta
- Lc light cyan
- Světlejší purpurová a světlejší modrozelená

Osmibarevný tisk

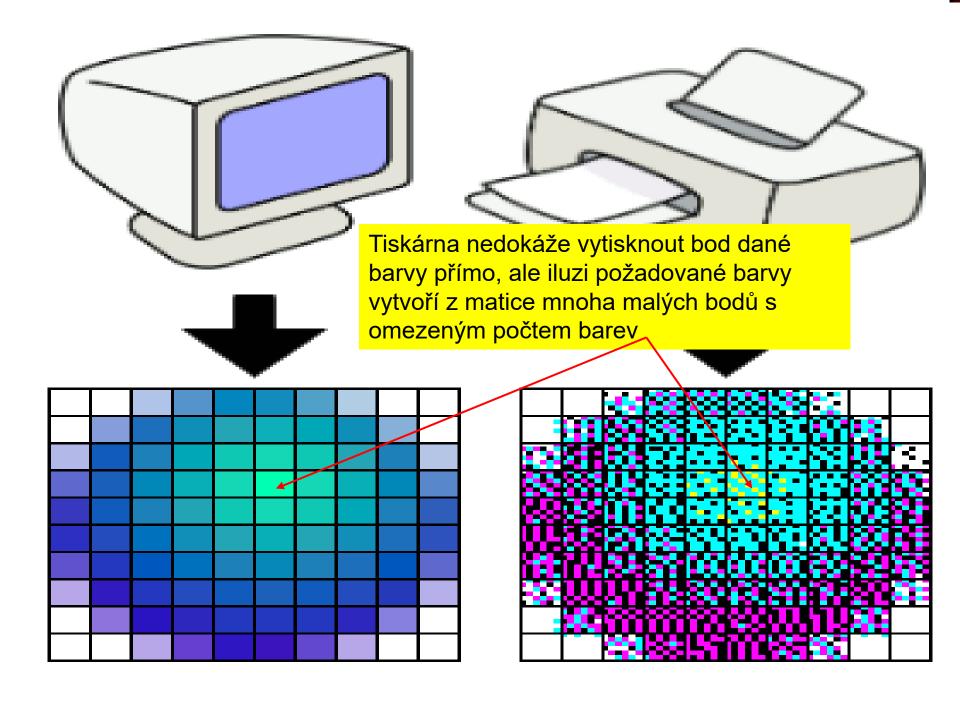

- Barevný model CMYKOGLmLc
- K předchozím šesti barvám se přidává zelená a oranžová
- To umožní již velmi realistické podání barev

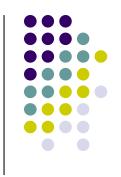
DPI a PPI

- Na každé pozici bodu může nejjednodušší druh barevné tiskárny buď ponechat prázdné místo nebo tisknout bod jedné ze čtyř barev CMYK
- Bod (dot) na papíře tedy může mít pět různých barev (bílá, C, M, Y, K)
- To je velmi málo v porovnání s RGB monitorem, kde každý pixel produkuje 256 intenzit v každé ze tří barev RGB, aby vytvořili 256³ = 16 777 216 barev
- Pixel na monitoru je tedy něco úplně jiného než vytištěný bod na papíře
- Na monitoru dokážeme zobrazit šedý pixel, ale tiskárna neumí vytisknout šedý bod. Bod na papíře bude buď černý nebo bílý
- Šedý pixel při tisku musíme napodobit složením mnoha černých a bílých bodů, které budou při pohledu z dálky vypadat jako šedá
- DPI udává počet vytištěných bodu na jeden palec
- PPI (pixel per inch) pak udává počet vytvořených pixelů na jeden palec a při barevném tisku je PPI vždy nižší než DPI, protože k vytvoření barvy jednoho pixelu na papíru je tedy třeba vytisknout mnoho bodů

Dithering

- Většina tiskáren musí vytvářet další barvy pomocí polotónů (ditheringu)
- Drobné body různých barev mohou být střídavě tištěny vedle sebe a oko je vnímá jako jednu barvu
- Šedou lze vytisknout střídáním černých kapek a bílých míst
- Čím vyšší rozlišení tiskárna nabízí, tím hustší může být střídání černých a bílých bodů. Na stejně velkou plochu se takových bodů vejde víc a tím pádem lze vytvořit více různých poměrů jejich počtu, kterými půjde vytvořit iluzi většího počtu stupňů šedi.
- Například z bodů magenty tištěné s bílými mezerami, vzniká růžová barva, protože naše oko vnímá drobounké tečky magenty a bílý papír mezi nimi jako zesvětlení

Dithering

- Barva jednoho originálního bodu obrázku je tiskárnou vyrobena pomocí matice mnoha bodů, které mohou mít jen základní barvy (C,M,Y,K, prázdné bílé místo)
- Tisk jednoho originálního bodu může na papíře vyžadovat čtverec o straně čtyř až osmi bodů (4x4, 6x6, 8x8 bodů....), aby byla na této ploše pomocí více kapiček věrně reprodukována barva
- Obraz, který je v počítači 100 pixelů široký, bude potřebovat od 400 do 800 bodů šířky v tištěném výstupu
- Jestliže 100x100 pixelů velký barevný obrázek má být tištěný uvnitř čtverce o straně 1 palec, tiskárna musí dokázat rozlišení 400 až 800 bodů na palec
- Pro tisk fotografií je běžné rozlišení 300 PPI (tím je myšleno 300 originálních pixelů na palec)
- Tiskárna by tedy měla mít rozlišení alespoň 1800 až 2400 DPI, aby kvalitně dokázala ditheringem namíchat barvy 300 původních pixelů na jednom palci

Inkoustové tiskárny

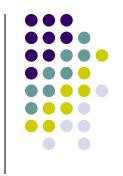
- Inkoustové tiskárny poskytují vyšší rychlost tisku než tiskárny jehličkové
- Jsou vhodné pro tisk běžných textových i grafických dokumentů
- Pořizovací cena je nízká
- Jejich nevýhodou je však někdy poměrně vysoká cena za vytištěnou stránku, která je dána cenou inkoustu
- Může nastat i situace, kdy náhradní náplň do tiskárny stojí stejně nebo dokonce více než samotná (obvykle velmi levná) tiskárna
- Náklady na tisk lze snížit použitím inkoustových náplní jiných výrobců, ale přitom může hrozit poškození tiskové hlavy
- Při barevném tisku je nutné počítat s vyšší cenou kvalitního papíru ("fotopapír")
- U inkoustových tiskáren hrozí nebezpečí vyschnutí inkoustu, zvláště v tiskových hlavách. Proto je důležité pravidelné čištění trysek od nánosu zaschlého inkoustu
- z toho důvodu také inkoustové tiskárny nejsou vhodné tam, kde se tiskne málo s
  dlouhými přestávkami (např. jednou za dva měsíce)
- Většina tiskáren při vypnutí zaparkuje tiskovou hlavu do polohy, ve které je riziko vyschnutí minimální.
- Pokud je inkoustová tiskárna vypnuta náhle (výpadkem proudu, vytažením ze zásuvky), tiskárna nestihne hlavu zaparkovat

Inkoustové tiskárny

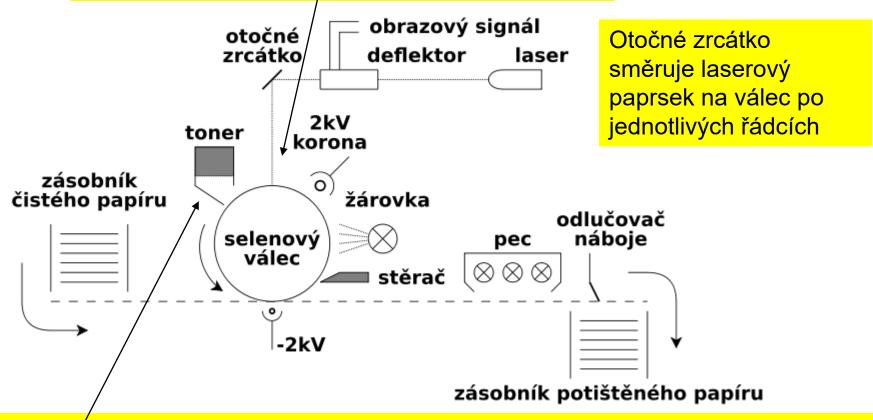
- Kapičky inkoustu se chovají různě na různých typech papíru
- Na některých površích se rozpíjejí, sousední kapky se slévají, někde vsakují rychleji do papíru, jinde po něm stékají
- Typ použitého papíru a jeho vlastnosti mají u inkoustových tiskáren zásadní vliv na kvalitu tisku (zatímco u laserových a jehličkových na papíru téměř nezáleží)
- Inkoustové tiskárny mají nejvyšší rozlišení ze všech typů tiskáren až 4800 DPI
- Trysky tiskové hlavy opravdu na jeden palec vystříknou vedle sebe 4800 oddělených kapiček inkoustu, ale ty se pak na papíře obvykle spojí, rozpijí a dle kvality papíru jsou pak různě rozlišitelné
- Tedy opticky pak obvykle na obrázku vytištěném inkoustovou tiskárnou nelze rozlišit 4800 bodů na jeden palec

Laserové tiskárny

- Používají práškový toner, který je přenesen na papír z válce, na kterém se zachytil v místech osvícených laserem
- Laser v žádném případě nesvítí na papír!
- Nabitý selenový válec se na některých místech osvítí laserovým paprskem
- Na takto osvícených místech na povrchu válce zmizí elektrický náboj
- Práškový toner je nabitý stejně jako válec, takže toner je od válce odpuzován
- Místa, která byla na povrchu válce osvícena laserem, nejsou nabitá a toner neodpuzují
- Na válec se na "osvícená" místa uchytí tonerový prášek, který je následně přenesen (obtisknut) na papír
- Aby toner na papíru pevně ulpěl, používá se tepelné a tlakové fixace papír prochází přítlakovými válci, které jsou navíc zahřáty na vysokou teplotu

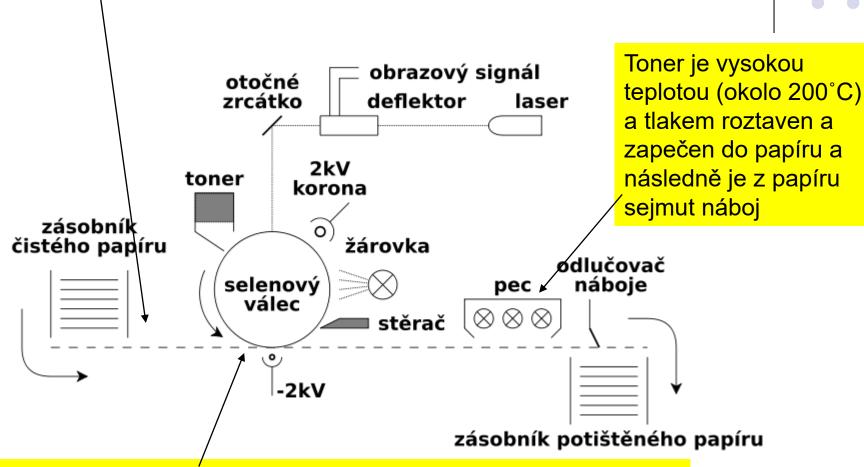
V bodech, které se mají tisknout je válec osvícen laserem, tím je odpor polovodiče v některých místech snížen a náboj z povrchu, se vybije do středu válce.

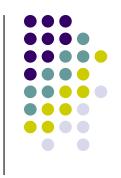
Toner (suchý jemný prášek) je nabitý na stejnou polaritu jako povrch válce a přilne k válci pouze na místech, kde byl odstraněn náboj. V ostatních místech je toner od válce odpuzován, protože má stejnou polaritu náboje

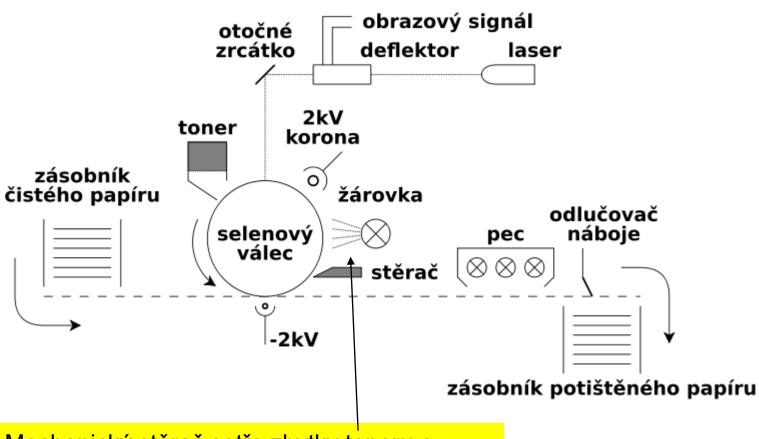
Papír se pod válec dostane ze vstupního zásobníku a je nabit opačným nábojem než povrch válce a toner.

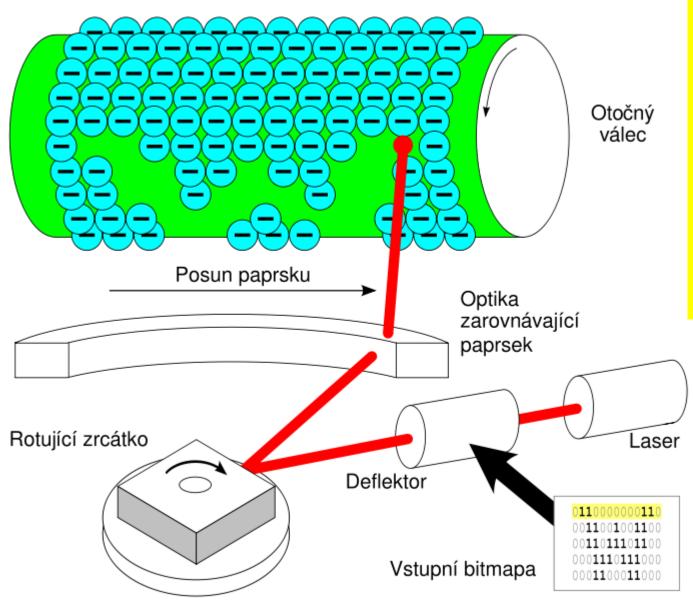

Toner se z míst na válci s neutrálním nábojem přenese na papír, který je nabit nábojem opačným (než toner).

Mechanický stěrač setře zbytky toneru a žárovka odstraní náboj z předchozí fáze tisku

Laserový paprsek prochází deflektorem, což je součástka, která v závislosti na přivedeném napětí propouští nebo nepropouští světlo (laserový paprsek).

Napětí přivedené do deflektoru je obrazem bitmapy tištěné stránky.

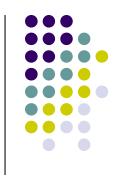
Rotující zrcátko rozprostírá paprsek po celé šířce válce.

Laserový tisk

- Laserové tiskárny jsou výhodné pro rychlý, relativně levný (0,2 až 0,7 Kč/str.) a velmi kvalitní černobílý tisk
- Rozlišení je dnes běžně 1200 DPI
- Rozlišení je číselně nižší než u inkoustových tiskáren, přesto je černobílý tisk textu na laserové tiskárně na pohled kvalitnější – práškový toner se na papíře nerozpíjí, sousední body se neslévají
- Zatížitelnost bývá vyšší než u inkoustových tiskáren
- Živostnost je omezena opotřebením selenového válce

LED tiskárny

- LED tiskárny pracují na podobném principu jako laserové, ale místo laseru je použita řada LED (pro každý bod na řádku jedna, typicky tedy několik tisíc na řádek) se zaostřovacím mechanismem
- Válec je fotocitlivý a světlo o příslušné vlnové délce stačí na změnu elektrického náboje, teplo není generováno
- Oproti laserovým tiskárnám mají LED tiskárny výhodu ve vyšší spolehlivosti (méně pohyblivých prvků – žádné rotující zrcátko), menších rozměrech a nižší spotřebě energie.

Barevný laserový tisk

- Pro barevný laserový tisk je potřeba čtyř průchodů papíru kolem válce a čtyř tonerů (CMYK) při jednom válci
- Na papír se postupně při každém průchodu kolem válce nanáší toner různých barev
- Při prvním průchodu se válec osvítí na místech, kde se mají tisknout černé body a
  použije se černý toner. Při druhém průchodu se osvítí na místech, kde se mají
  tisknout žluté body a použije se žlutý toner atd.... Papír jezdí stále dokola a tisk se
  musí správně trefit, aby byl zarovnaný s barvami, které již byly naneseny na papír
  dříve
- Rychlejší barevný tisk umožní dražší tiskárna při jednom průchodu papíru kolem čtyř válců s různými tonery
- Pro barevný laserový tisk musí být pohyb papíru a válce při více průchodech nebo více válcích dokonale zkalibrován, aby se jednotlivé barevné vrstvy obrazu "neposunuly"
- Také laserová barevná tiskárna musí řešit barvy ditheringem (a jde jí to ještě hůř, protože má nižší rozlišení a barevné složky toneru se vzájemně překryjí na rozdíl od inkoustových kapiček, které se rozpijí a smíchají)

Další videa

- https://www.youtube.com/watch?v=JEVurb1uVFA
- https://www.youtube.com/watch?v=WB0HnXcW8qQ
- https://www.youtube.com/watch?v=iJcOdxAwCwc
- https://www.youtube.com/watch?v=TSGfitxlkzl
- https://www.youtube.com/watch?v=EwvmNv1leUo

Kontrolní otázky

- Co to znamená "impaktní tisk"?
- Proč se pro tisk používá barevný model CMYK a ne RGB ?
- Jaké tiskové rozlišení v DPI mají moderní laserové tiskárny ?
- Jaké tiskové rozlišení v DPI mají moderní inkoustové tiskárny ?
- Jaké jsou průměrné náklady na tisk jedné stránky na laserové a na inkoustové tiskárně?
- Jak funguje dithering?
- V čem spočívá rozdíl mezi piezoelektrickým a bubble-jet inkoustovým tiskem ?
- Jakou výhodu má jehličková tiskárna a používá se dnes ještě někde?
- Co je osvětlováno laserem v laserové tiskárně?
- Jaké základní parametry laserové tiskárny výrobci udávají ?
- Je snadněji realizovatelný barevný inkoustový nebo laserový tisk? Odpověď zdůvodněte.
- Vysvětlete zkratky DPI, PPI, PPM
- Zjistěte, při kterém typu tisku dochází ke vzniku zdraví škodlivého ozonu